

Met de kennis van nu

Voedselpark Amsterdam voor en door bewoners

8 september 2023

Stadsboerderij Osdorp Nieuw West

Samenvatting & Verslaglegging

**VOEDSELPARK
AMSTERDAM**

Inhoud

- 1 Met de kennis van nu – pagina 2
- 2 Samenvatting – pagina 6
- 3 Verslag – pagina 11
- 4 Aanvullende informatie – pagina 35
- 5 Bijlagen – pagina 36

Met de kennis van nu

Centrale vraag van de bijeenkomst

Wat als we ‘met de kennis van nu’ naar de Lutkemeerpolder kijken? Wat zouden we dan doen met deze resterende 60 hectare vruchtbare grond, bijna 5 meter onder NAP? Wordt het een Voedselpark, dat ook bijdraagt aan verbetering van de levensomstandigheden en werkgelegenheid in Nieuw-West? Grijpt Amsterdam deze kans aan? Of komen er distributiecentra, wat de gemeente nu van plan is?

De laatste jaren is er veel nieuw beleid ontwikkeld om de klimaatcrisis het hoofd te bieden. Zowel Rijk, Provincie als Gemeente Amsterdam hebben een schat aan ideeën geproduceerd. We zetten de stukken op een rij. Voor diegenen, die zelf de stukken willen lezen, voegen we bijlage 2 met links naar de stukken toe. Zo vonden we onder meer:

- Amsterdam Circulair 2020–2025: strategie
- Stadsdonut voor Amsterdam. Een instrument voor verandering
- Omgevingsvisie Amsterdam 2050
- Hoofdgroenstructuur gemeente Amsterdam
- Hubsvisie Amsterdam
- Convenant Wij zijn Samen Nieuw-West
- Kamerbrief over rol Bodem en Water bij Ruimtelijke ordening (Brief van minister naar Tweede Kamer)
- Kamerbrief grip op grootschalige bedrijfsvestigingen (Brief van minister naar Tweede Kamer)
- Zienswijze Waterschap AVG ontwerp 1ste partiële herziening bestemmingsplan Lutkemeerpolder.
- Zestien adviezen voor een waardevolle leefomgeving van het College van Rijksadviseurs (augustus 2023).

Ideeën te over. De vraag is “wat gebeurt er in de werkelijkheid om het tij te keren?” Gaat men door met oud beleid of wordt het bestaande beleid aangepast aan de nieuwe inzichten?

[Bijlage: Met de kennis van nu: literatuurlijst beleidsstukken met links](#)

[Bijlage: Citaten uit beleidstukken](#)

Programma

Vijf sprekers – divers wat betreft kennis, ervaring, achtergrond – namen ons mee in hun verhaal.

Lid van het Dagelijks Bestuur stadsdeel Nieuw-West Nazmi Türkkol (D66) was aanwezig en gaf zijn zienswijze.

Ook aan deelnemers in de zaal werd gevraagd wat zij met de polder willen. En er waren reacties van het panel.

De Amsterdammertjes van het jaar 2022, leerlingen van de Johanneschool uit Nieuw-West, sloten de bijeenkomst af met hun oproep voor hun “Grote Amsterdamse Voedselbosplan”.

[Bekijk hier het hele programma.](#)

Wie zitten er zoal in de zaal

Bewoners van Nieuw-West en uit de rest van de stad. Vijf mensen die werken voor de gemeente, van wie drie te maken hebben met de Lutkemeerpolder. Zeven politici (Nieuw-West, Provincie Noord-Holland, Waterschap). Parool en Stadsreporters. Kennisinstanties, VU, HvA, MBO. Grootouders voor het klimaat. Een aantal mensen van SADC (Schiphol Area Development Company) en Businesspark Osdorp. Leden kernteam Voedselpark Amsterdam. Robert Sombolski maakt foto's. Kunstenaar en illustrator Femke van Heerikhuizen (o.m. De Groene Amsterdammer) legt de middag vast in cartoons. De middag wordt begeleid door moderator Jupijn Haffmans.

Wie zitten er zoal in de zaal

SAMEN VATTING

Wat kan Voedselpark Amsterdam voor de bewoners van Nieuw West betekenen?

Mara Hanssen, 22 jaar, bewoner van Nieuw-West, is sinds een jaar actief bij Voedselpark Amsterdam. Hoe wil je een duurzame stad bouwen als je doorgaat met uitvoeren van plannen uit het verleden? Mensen van onder de 30 willen een ander perspectief. Met de kennis van nu zou je anders beslissen over de polder. [Lees het hele verhaal van Mara](#)

Groene logistiek in de polder

Kees-Willem Rademakers houdt zich sinds 2012 bezig met stadslogistiek en sinds 2021 als onderzoeker bij de HvA. Er is te weinig kennis over logistiek op het stadhuis. De vraag wat te doen met de logistiek wordt te laat gesteld. Logistiek wordt ondergeschikt gemaakt aan andere belangen. Omdat er te weinig visie is, duiken vastgoedondernemers in het gat. Kees-Willem pleit voor een andere manier van werken en denken over verdienmodellen. Logistiek is hierbij een middel om hogere doelen te bereiken. Kees-Willem roept op om, uitgaande van een coöperatief overlegmodel, samen te bekijken wat de beste optie is voor de polder. Je moet niet zomaar logistieke dozen neerzetten in de Lutkemeerpolder. Je moet je afvragen: wat willen we met het hele groene gebied doen? [Lees het hele verhaal van Kees-Willem](#)

Maatschappelijke kosten-batenanalyse Voedselpark Amsterdam in de polder

Gé Huismans, planoloog, werkt bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Hij is sinds twee maanden vrijwilliger bij Voedselpark Amsterdam en spreekt op persoonlijke titel. Politici, maar ook burgers en beleidsmakers, moeten voor hun besluiten kunnen beschikken over de juiste informatie. Dat is nu niet het geval. Er is eerder sprake van een bewust gecreëerd rookgordijn vanuit de Stopera. Gé stelt de gemeente daarom voor om samen aan joint fact finding te doen. De mensen die eind dit jaar over de herziening moeten beslissen moeten dat op basis van juiste en relevante informatie kunnen doen. Neemt de gemeente die uitgestoken hand aan? [Lees het hele verhaal van Gé](#)

De zaal aan het woord

Wat zou jij met de Lutkemeer willen? Deelnemers worden uitgenodigd hun wensen en ideeën op te schrijven en op de muur te plakken. [Dit levert verrassende reacties op.](#)

Reactie Nazmi Türkkol

Nazmi Türkkol, lid Dagelijks Bestuur Stadsdeel Nieuw-West (D66) reageert op de input van eerdere sprekers. Hij kan weinig veranderen aan de stand van zaken in de polder. Er zijn afspraken en plannen gemaakt. Een besluit over de wijziging van het bestemmingsplan van de Lutkemeerpolder van bedrijventerrein naar landbouwbestemming ligt bij de gemeenteraad van Amsterdam. [Lees de uitgebreide reactie van Nazmi Türkkol.](#)

De Big-Five van Nieuw-West

Bas Kok schreef een boek over Nieuw-West: "Op een dag in Nieuw-West", uitgekomen in juni 2023. Nieuw-West was het 'Westland' van Amsterdam wat betreft voedselvoorziening. Het landelijk groen in west is in een eeuw tijd weggevaagd. Er ligt daar alleen nog een stukje weiland in de polder. En daar gaan we dan loodsen neerzetten. Terwijl landbouw een 'oerding' is voor Nieuw-West. Het is een rijk en uniek stadsdeel, een economische reus. Nieuw-West, ga je er dan ook naar gedragen! De Big Five van Bas kunnen de toekomst van Nieuw-West vormgeven. Een hoopvol perspectief. Een bedrijventerrein op het laatste stukje landelijk gebied is daarom een misverstand. [Lees meer over de bijdrage van Bas Kok.](#)

Betekenis Lutkemeerpolder voor het onderwijs

Yuverta MBO Amsterdam Nieuw-West biedt de opleiding Leefbare stad en klimaat. Deze opleiding beoogt studenten aan te zetten tot het ontwikkelen van ecologische intelligentie, om te komen tot ecologisch bewust denken en handelen. Daarvoor is het 'Transitiekompas' ontwikkeld.

Wat wij onderwijzen, praktiseert Voedselpark Amsterdam, aldus docent Deborah Treep. We gaan met de studenten van het tweede studiejaar gaan naar de Lutkemeerpolder. Voedselpark Amsterdam maakt de ecologische waarde van de polder zichtbaar. [Lees meer over de bijdrage van Yuverta.](#)

Amsterdammertjes van het jaar (2022)

Samen met meester Boy van Rossum komen de Amsterdammertjes van het jaar 2022 van de Johanneschool in Nieuw-West langs. Ze vertellen over hun 'Grote Amsterdamse Voedselbosplan' en roepen op tot actie om hun en onze toekomst te redden! [Lees meer over de Amsterdammertjes van het jaar.](#)

Reacties van panelleden

De samenwerking met de gemeente loopt goed, aldus Nathalie Guicherit van de Tuinen van Brasa. Zij werken samen met ambtenaren, die bekend zijn met het gedachtengoed van de Donuteconomie. Ze gaan uit van de behoeften van de wijk. Bewoners participeren, maar dan moet je het systeem veranderen.

Alexander Grassi van het Waterschap wijst op het advies van het Waterschap de diepst gelegen polders van Amsterdam niet te bebouwen. De Lutkemeerpolder ligt bijna 5 meter onder NAP.

Harry Wien, projectleider Lutkemeerpolder gemeente Amsterdam meldt dat gemeente Amsterdam bereid is om in de polder stadslandbouw te laten landen. Er is 12 hectare daarvoor beschikbaar. Hij moedigt Voedselpark Amsterdam aan om in te schrijven op de prijsvragen voor het beschikbare land. Ruimtelijke Ordening is belangen afwegen. [Uitgebreide reacties van de panelleden kun je hier lezen.](#)

VERSLAG

Mara Hanssen

Mara Hanssen, 22 jaar, bewoner van Nieuw-West. Ze is opgegroeid in Nieuw-West, een groene plek. Sinds een jaar is ze actief bij Voedselpark Amsterdam. Vorig jaar liep ze bij een rondje hardlopen tegen een distributiecentrum in de polder aan en besloot ze in actie te komen. Voedselpark Amsterdam wordt gesteund door veel burgers en organisaties, krijgt veel media-aandacht en heeft zich meer malen laten horen in een van de Raadscommissies van Amsterdam.

Voedselpark Amsterdam is al aan het ontstaan. Scholen komen naar de polder. Geïnteresseerden komen kijken (Ommetje Lutkemeer) en groenten kopen.

Voedselpark Amsterdam wordt een plek waar bewoners uit Nieuw-West komen om te werken, te tuinieren, te ontspannen, samen te eten. Afgelopen mei is in Pakhuis de Zwijger heeft Voedselpark Amsterdam het Bodemplan Lutkemeer gepresenteerd. (<https://voedselparkamsterdam.nl/wp-content/uploads/2023/05/Bodemplan-Lutkemeer-mei2023.pdf>).

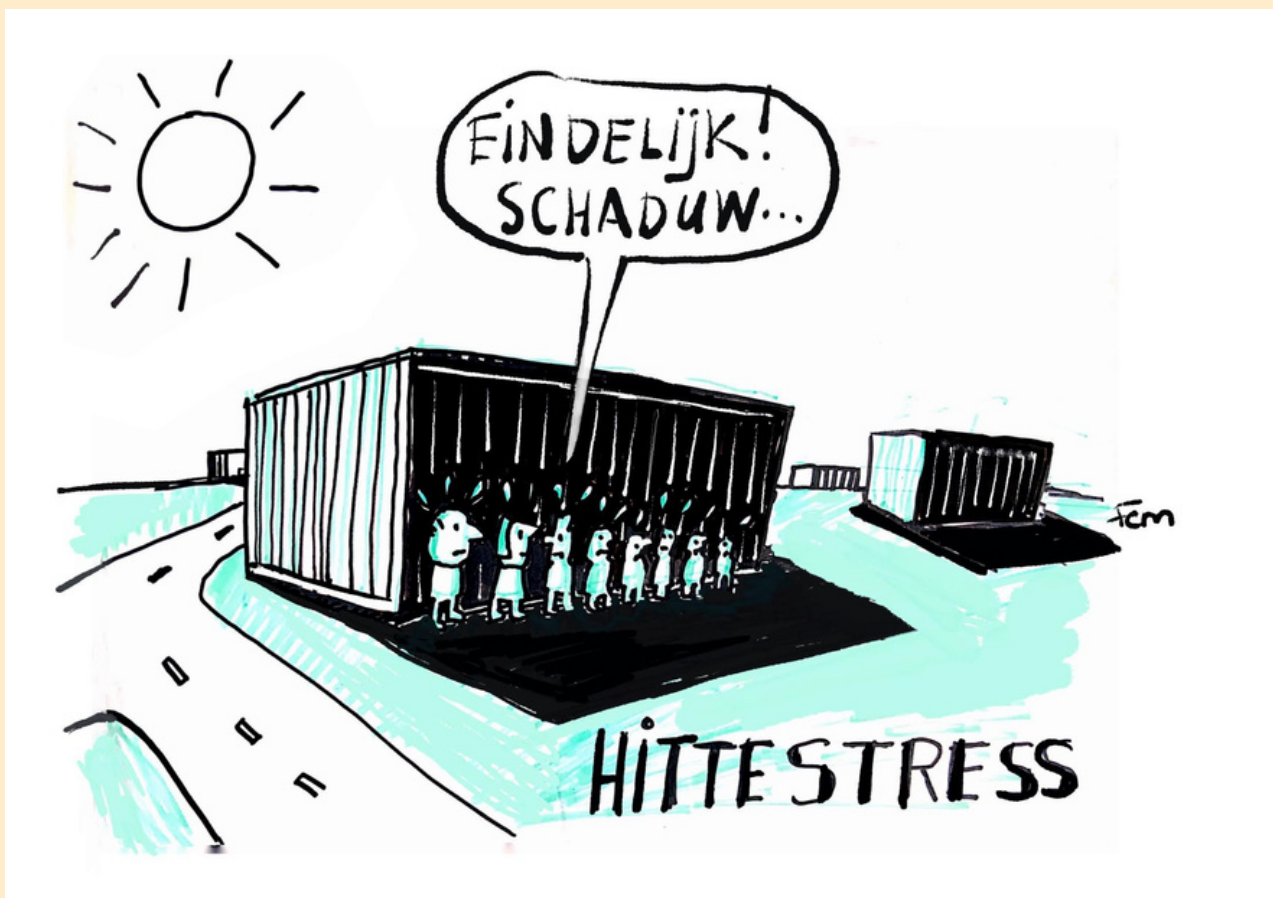
Het Waterschap schreef afgelopen januari een zienswijze en acht de polder van bijna 5 meter onder NAP niet geschikt voor bebouwing. Mensen van onder de 30 willen een ander perspectief. Met de kennis van nu zou je anders beslissen over de polder. Waarom is het zo moeilijk om de beslissing uit 2003 terug te draaien? Politici zeggen als je ze persoonlijk spreekt, dat het Voedselpark Amsterdam hen aan het hart gaat, maar dat ze vastzitten aan afspraken uit het verleden. Wat zijn die afspraken precies, waardoor het onmogelijk zou zijn om de beslissing terug te draaien? Er zou sprake zijn van een hoog bedrag aan schade als het bouwen van distributiecentra in de polder niet door zou gaan. Maar de grond blijft eigendom van de gemeente.

Mara Hanssen

Mara hoopt dat de politiek doorgaat om zijn uiterste best te doen om dit stuk groen voor het stadsdeel te behouden. Eigenlijk moet met de kennis van nu het hele bestemmingsplan van het gebied worden herzien en het verlenen van bouwvergunningen on hold gezet worden. Anders komen we er misschien wel heel laat achter, wanneer de stad kampt met serieuze klimaatproblemen, dat het een beter idee was de polder groen te houden. Mara hoort graag van iedereen in de zaal hoe we Voedselpark Amsterdam toch waar kunnen maken, hoe we de wensen van buurtbewoners in de plannen kunnen meenemen. Wat kan de partiële wijziging van het bestemmingplan, dat dit najaar in de gemeente Amsterdam besproken wordt, betekenen voor het Voedselpark Amsterdam? Hoe wil je een duurzame stad bouwen als je doorgaat met uitvoeren van plannen uit het verleden? Zo word je nooit een duurzame stad.

Kees-Willem Rademakers

Kees-Willem houdt zich sinds 2012 bezig met stadslogistiek en sinds 2021 als onderzoeker bij de HvA

Als beleidsmakers zeggen “we hebben een oplossing (nodig) voor een logistiek probleem” dan gaan bij hem alarmbellen af. Want door een algemeen gebrek aan kennis over logistiek en de problematiek rondom de benodigde ruimte voor logistiek in steden, wordt nauwelijks de achterliggende vraag onderzocht en is men vaak al te laat. Logistiek is als de bloedsomloop van de stad en regio. Het is een complex onderwerp en raakt alle facetten van hoe we leven in onze stad. Het heeft te maken met infrastructuur, vastgoedontwikkeling, publieke ruimte, gezondheid, veiligheid, verkeer, economische ontwikkeling en duurzaamheid. Stadslogistiek werd tot voor kort veelal genegeerd door beleidsmakers of gelijkgetrokken met personenmobiliteit. Want het onderwerp is te lastig, ‘verkoopt’ niet goed richting kiezers. Ook omdat er onvoldoende kennis bij beleidsmakers is over stadslogistiek. Maar willen we in de toekomst op een prettige en duurzame manier in onze stad leven, dan moet de huidige logistiek worden verbeterd én worden meegenomen bij de plannen voor het inrichten van nieuwe wijken in Amsterdam.

Het begint ermee dat je een visie moet hebben over “wat doen we met de stad?” Waar gaan we wonen, werken, ontspannen. Er komen steeds meer mensen in de stad wonen en dat leidt tot een grotere vraag naar goederen. Er is een toenemend gebrek aan ruimte voor (logistieke) bedrijventerreinen in de groeiende stad. In 2035 is er 30 % minder ruimte voor logistiek in vergelijking met 2017 en er zal 76 hectare (let op: dit zijn cijfers uit 2017!) extra aan bedrijventerreinen nodig zijn volgens schattingen van de gemeente Amsterdam.

De visie over hoe om te gaan met logistiek is momenteel nog niet concreet genoeg uitgewerkt. Ook wordt het thema nog ondergeschikt gemaakt aan andere belangen. Hierdoor is er geen helder beleid over welke ruimte beschikbaar is voor logistiek vastgoed en hubs. Vastgoedontwikkelaars zien dat stadslogistiek vastgoed in de toekomst waardevol zal zijn en springen daarom in dit gat. Ze kopen vastgoed op voor logistieke hubs en gaan ervan uit dat de vraag op den duur wel zal ontstaan. Maar zitten die centra van bedrijven dan wel op de juiste plek? Hier is geen inzicht in.

Kees–Willem Rademakers

En hoe maak je een bedrijventerrein écht duurzaam? Met het neerzetten van duurzame gebouwen ben je er niet. Dat is maar een deel van het verhaal. Het gaat erom of de activiteiten die in en rond de distributiecentra ontwikkeld worden ook duurzaam zijn. De duurzaamheid van de activiteiten wordt onderschat, zoals de prognoses van het verkeersonderzoek voor het geplande bedrijventerrein in de Lutkemeerpolder laten zien: 600 vrachtwagens en 1100 bestelbussen per week in de polder. Dit is vergelijkbaar met het Food Center Amsterdam, één van de belangrijkste logistieke hotspots in de stad!

Dus je moet niet zomaar logistieke dozen neerzetten in de Lutkemeerpolder. Je moet je afvragen: wat willen we met het hele groene gebied doen? Hoe kun je met hoogwaardige producten en diensten, zo licht mogelijke productie en logistiek mogelijk maken, dat aansluit op de omgeving van stadslandbouw, natuur, recreatie en bewoning? En hoe creëer je verschillende diensten die samen een positief resultaat voor mens en natuur opleveren? Je kunt naast voedselproductie ook voedselverkoop en horeca in de Lutkemeerpolder organiseren. Met daarnaast een voedselhub voor verschillende regionale producenten om deze op basis van 'zero-emissie' in de steden af te leveren.

Kees–Willem pleit voor een andere manier van werken en denken over verdienmodellen. Logistiek is hierbij een middel om hogere doelen te bereiken. Kees–Willem roept op om, uitgaande van een coöperatief overlegmodel, samen te bekijken wat de beste optie is voor de polder. De Lutkemeerpolder zou voor het werken met het coöperatieve overlegmodel dan als pilot kunnen dienen voor de stad. Er is behoefte aan helder beleid en aan duidelijke regels vanuit de gemeente Amsterdam over de (on)mogelijkheden van logistiek in en rond de stad. Want tot nu toe is de besluitvorming rondom logistiek vastgoed als een black box, terwijl we moeten overstappen naar transparantie. Dit is een eerste stap naar herstel van het broodnodige vertrouwen van de burger in de overheid. Dat vertrouwen is, net als de stukken natuur rondom Amsterdam, langzaam maar zeker aangetast door onkunde, politieke en financiële belangen. Dus niet zomaar logistieke dozen neerzetten in de polder.

Kees-Willem Rademakers

Naar aanleiding van vragen uit de zaal:

Vraag: zijn er alternatieven in beeld voor logistieke centra?

Antwoord: Onbekend/ niet veel. Bij Schiphol nog. Eerst moet je onderzoeken wat we nodig hebben. Er is niet één soort logistiek: er zijn veel verschillende sectoren met verschillende vereisten aan ligging en grondgebruik. De vraag hiervan moet eerst worden in kaart gebracht. Daarna ga je pas bepalen wat dat betekent voor de logistiek en de centra.

Vraag: Tijdens corona kwamen er problemen met de internationale toelevering (internationale supply chains). Hoe zijn we daarop voorbereid?

Antwoord: het just-in-time-systeem van toelevering is kwetsbaar. Zeker in de voedselsector was dit overduidelijk. Het zit bij ons Nederlanders niet in ons systeem om ons daar zorgen over te maken. Terwijl we dat wel zouden moeten doen want het systeem is veel fragieler dan we denken (denk ook aan de effecten van oorlog in Oekraïne).

Nederland is vooral ook doorvoerland (en een exportland wat betreft voedsel – 2e exporteur ter wereld.)

20 tot 30 % van de Nederlandse voedselconsumptie komt uit Nederland zelf.

Bekijk wat we nodig hebben aan voedsel. Er is wereldwijd een tekort aan vruchtbare landbouwgrond en dit tekort gaat sterk toenemen. Nederland is één van de meest vruchtbare delta's voor landbouw ter wereld. Dit zou je moeten beschermen en op een goede manier moeten gebruiken. Lutkemeerpolder is hier een onderdeel van: het Voedselpark Amsterdam kan 20.000 bewoners voeden. Zelf voedsel creëren voor de stad is een andere richting. Voedselpark Amsterdam is een voorbeeld daarvan.

Uit de zaal: 3% van de voedselconsumptie in Amsterdam komt uit Amsterdam of de ommelanden van Amsterdam. Anders steden, zoals Barcelona, produceren zelf veel meer voedsel voor de stad.

Uit de zaal: er wordt te weinig nagedacht over voedsel. De gemeente Amsterdam wil aandacht schenken aan een voedselstrategie. Stadslandbouw is wel een belangrijk aspect, maar alleen stadslandbouw gaat de stad niet voeden.

Kees-Willem Rademakers

Harry Wien, panellid, ambtenaar gemeente Amsterdam: de gemeente Amsterdam beslist over het bestemmingsplan. Wil je dat wijzigen, dan moet je echt bij de gemeenteraad zijn. Komt de logistiek niet in de polder, dan komt die ergens anders. Tip voor Voedselpark Amsterdam: lobbyen.

Uit de zaal: het Planbureau voor de Leefomgeving stelt: bouw niet meer in groen, verdicht grijze gebieden. Amsterdam heeft allerlei nota's geschreven over circulair, groen, donutstad. Pas die toe.

Commissielid Dirk Naber van het Waterschap Amstel Gooi en Vecht: de polder ligt bijna 5 meter onder NAP, een ideale plek voor wateropvang. Komen er centra, dan komt het water (bij hoosbuien) op daken en vervolgens in sloten terecht. Het water moet dan afgevoerd worden, waarvoor extra voorzieningen – dus geld – nodig zijn. Bovendien bestaat de polder uit voedzame grond.

Het Waterschap heeft afgelopen januari een zienswijze op de partiële herziening van het bestemmingsplan ingestuurd, die de gemeente serieus moet nemen. (Brief waarin het Waterschap vanuit klimaatvooruitzichten afraadt de diepste delen van één van Amsterdams laagste polders te gaan bebouwen/ LS).

Harry Wien, panellid, ambtenaar gemeente Amsterdam stelt dat de gemeente voldoet aan de eisen die het Waterschap stelt en dat de gemeente in gesprek is met het Waterschap.

Gé Huismans

Gé Huismans, planoloog, werkt bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) als contactpersoon en delegatieleider bij Interreg, een Europees programma voor regionale ontwikkeling. Hij was in een eerdere rol binnen RVO betrokken bij duurzame gebiedsontwikkeling. Maar aan het eind van de dag ging het ook bij 'duurzame' gebiedsontwikkeling nog steeds over geld. Dat frustreerde zo dat hij ruim tien jaar geleden samen met anderen het boek "[Toekomstwaarde nu! Duurzaamheid verzilveren in gebiedsontwikkeling](#)" heeft geschreven. Daarin werd op een andere manier naar gebiedsontwikkeling gekeken: van lange termijn en integraal via twee tussenstappen naar korte termijn en sectoraal.

Gé spreekt hier op persoonlijke titel. Hij sluit zich aan bij de vorige sprekers. Gé heeft 20 jaar in Oud-West gewoond en woont nu deels in België en deels in Amsterdam. Hij is sinds twee maanden vrijwilliger bij Voedselpark Amsterdam. De documentaire MEER trok hem over de streep.

Hij wil de politiek, samen met de andere vrijwilligers van Voedselpark Amsterdam, behoeden voor besluiten waarvan later wordt gezegd: "hadden we het maar niet gedaan". Politieke vertegenwoordigers zitten er vaak maar voor vier tot acht jaar. De beslissing over de bestemming van de Lutkemeerpolder gaat als het ware over de eeuwigheid. Politici, maar ook burgers en beleidsmakers, moeten voor hun besluiten kunnen beschikken over de juiste informatie. Dat is nu niet het geval. Er is eerder sprake van een bewust gecreëerd rookgordijn vanuit de Stopera. Bij de planvorming over de Lutkemeerpolder hebben de raadsleden daardoor geen zorgvuldig besluit kunnen nemen.

In de loop der jaren is zo een situatie ontstaan waarvan opeenvolgende wethouders en raadsleden steevast stellen dat ze het dossier "ook maar hebben geërfd en dat ze de afspraken niet meer kunnen terugdraaien". Maar een groot deel van de besluitvorming is tot stand gekomen in een wolk van halve waarheden, fraude en corruptie; zie "Het bestemmingsplan Lutkemeer: beïnvloeding over en weer" op de [site van "Behoud Lutkemeer"](#).

Gé Huismans

Gemaakte afspraken' mag geen heilig statement zijn. De Jordaan en de Nieuwmarktbuurt, waarover ook al afspraken waren gemaakt, zouden ook niet in hun huidige vorm bestaan als burgers niet waren gaan actievoeren. Zeker niet als er nieuw beleid is (kennis van nu), op basis waarvan de gehele Lutkemeer weer bestemd kan worden als landbouwgrond. Voedselpark Amsterdam past perfect op al het nieuw ontwikkelde beleid van zowel de gemeente Amsterdam als van stadsdeel Nieuw-West. Naast een deel van de besluiten, zijn ook de bedragen die met de omzetting van de bestemming gemoeid zijn, in nevelen gehuld. In 2021 zou het nog 26 miljoen kosten, een jaar later stond het voor 48 miljoen in de gemeentelijke boeken als 'deelneming' en een half jaar geleden is het bedrag van 98 miljoen genoemd. (zie :[Raadsinformatiebrief t.b.v. Raadscommissie Ruimtelijke Ordening d.d. 22-2-23.](#))

Het roepen van bedragen zonder deze te onderbouwen riekt naar gebakken lucht. Bewust een mistgordijn creëren leidt niet tot een betrouwbare overheid voor burgers, die Amsterdam zegt te willen zijn. Het maakt mensen, ook andere politici in de Stopera én in de Stadsdelen, murw en kopschuw. Haast niemand durft tegen deze mistvorming in te gaan, uit vrees tegen de haren in te strijken.

Voedselpark Amsterdam daarentegen heeft in haar Bodemplan beschreven wat de ecologische en maatschappelijke betekenis van de Lutkemeerpolder is, zoals CO₂-opname, verbeterde lucht- en waterkwaliteit en lokaal voedsel. In 2020 heeft de WUR (Wageningen University & Research) [onderzoek uitgevoerd](#) naar de waarde van de Lutkemeerpolder als voedselpark op basis van een internationaal toegepaste methodiek: The Economics of Ecosystems and Biodiversity Framework (TEEB). TEEB geeft diensten die een ecosysteem, zoals de Lutkemeerpolder, voor mensen voortbrengt, een waarde in Euro's.

De methodiek heeft haken en ogen, maar is tenminste transparant. De 'biopolder' brengt meer op dan de huidige functie én die als beoogd bedrijventerrein. De WUR-onderzoekers geven zelf aan dat een precisering van deze cijfers middels aanvullend onderzoek nodig én mogelijk is. Daarnaast zou een sociale kosten-batenanalyse kunnen worden opgesteld, die breder naar kosten en baten kijkt en die bijvoorbeeld ook inzichtelijk maakt welke kosten met het bouwrijp maken voor een bedrijventerrein gemoeid zijn, of welke en hoeveel banen de biopolder kan opleveren. De huidige 3 hectare landbouwgrond leveren nu 9 fulltime banen op.

Gé Huismans

Concluderend kan worden gesteld dat de geplande omzetting van 3 hectare bedrijventerrein naar landbouwgrond aangeeft dat functieverandering juridisch én politiek gezien mogelijk is. Betrokken bestuurders zijn tot nog toe bewust vaag geweest over de Lutkemeerpolder, terwijl er voor een democratische besluitvorming juist behoefte is aan relevante, recente, robuuste en transparante informatie over beleid en financiën.

Gé Huismans stelt daarom voor om als Voedselpark Amsterdam samen met de gemeente Amsterdam openlijk in dialoog te gaan over de polder. De mensen die over de herziening moeten beslissen moeten dat op basis van juiste en relevante informatie kunnen doen. In de aanpak 'Verbindend Onderhandelen' wordt dit 'gezamenlijke feiten zoeken' (joint fact finding) genoemd. Hij steekt de hand uit naar de gemeente en nodigt de gemeente uit om samen aan joint fact finding te doen, eventueel onder leiding van een onafhankelijk voorzitter, en waar nodig met de inzet van externe experts.

Reactie Harry Wien, ambtenaar van de gemeente Amsterdam en panellid: we zijn bekend met het Bodemplan van het Voedselpark Amsterdam. Het lijkt alsof we tegenover elkaar staan. Amsterdam streeft zowel stadslandbouw als een bedrijventerrein in de polder na. Voor stadslandbouw is 12 hectare beschikbaar. Van het natuurgebied in de polder blijft de gemeente af. Hij laat de indeling van de polder op de meegebrachte kaart "Ontwikkeling Lutkemeerpolder" zien. Na een eerste aarzeling neemt Harry Wien later in de middag de uitgestoken hand aan om samen met Voedselpark Amsterdam een joint fact finding aan te gaan.

Wat wil jij met de Lutkemeer

Voor de pauze wordt de vraag gesteld aan de zaal: Wat zou jij met de Lutkemeer willen? Deelnemers worden uitgenodigd hun wens/ idee op te schrijven en op de muur te plakken. Dit levert het volgende op:

- Inclusieve participatie voor alle Nieuw-West bewoners (hard to reach groepen ook!)
- Waarom leren we niet van het verleden? Zie alle enquêtes over beleidsbeslissingen van de afgelopen jaren.
- Meer nabijheid. Minder logistiek.
- Hoe kunnen we de sociale waarde beter meten?
- Voortschrijdend inzicht. Je kunt je als politiek niet verschuilen achter 'afsprake is al gemaakt'.
- We stikken in de vieze lucht! Check website gemeente. Stop de verharding.
- De gemeente moet af van de Amsterdam BV (publiek en privaat door elkaar) en weer overheid worden voor alle burgers.
- Gemeente Amsterdam kom uit je regentenstand! Lees Jan Rotmans! Zoek de verbinding!
- Gemeente Amsterdam, laat je je beleid alleen maar door geld bepalen?
- Geen distributie op laatste vruchtbare grond. Dit betekent veel asfalt en verkeer naast de stadstuinen. Waanzin in de tijd van nu. Geef de stad in de toekomst – de jeugd – een toekomst om van te dromen!
- Hoe dichterbij het voedsel hoe minder de verkeersbewegingen = verkleinen voetprint!
- Stop het verkeersinfarct -> geen vrachtverkeer, geen hub in Lutkemeer.
- Nieuw inzichten negeren, dat is niet besturen.
- Lokaal voedsel. Lokale gemeenschap. Denk aan alle mensen.

Nazmi Türkkol

Nazmi Türkkol vervangt Emre Ünver, voorzitter van het Dagelijks Bestuur van Stadsdeel Nieuw-West als panellid. Omdat hij tot 16.00 uur aanwezig kan zijn en de paneldiscussie pas na vieren gepland is, wordt zijn reactie gevraagd. Wat zou hij willen met de Lutkemeerpolder?

Eerst stelt Nazmi Türkkol zichzelf voor. Hij is geboren Amsterdammer (Nieuw-West). Hij zat in de sociale advocatuur, is politiek actief geworden en is sinds afgelopen juni lid van het Dagelijks Bestuur van het Stadsdeel Nieuw-West. Hij was in het verleden betrokken bij het recreatiepark Spaarnwoude, dat ontstaan is in de jaren 50 van de vorige eeuw. Amsterdam en Haarlem groeiden naar elkaar. Om 'dichtgroeien' te voorkomen is de grond opgekocht door Amsterdam en zo zijn het park en de Tuinen van West ontstaan. Amsterdam wil dus weldegelijk groen behouden. Hij is gekomen om nieuwe inzichten te krijgen en nieuwe ideeën op te doen.

De Raad van State heeft onlangs een uitspraak gedaan (toestaan van de bouw van een distributiecentrum in de polder/LS). Hij wil voor Nieuw-West het beste, hij wil voor Nieuw-West wat Nieuw-West nodig heeft.

Hij kan weinig veranderen aan de stand van zaken. Er zijn afspraken en plannen gemaakt. Hij is geen planoloog, geen deskundige op het gebied van logistiek en kan de waarde van de informatie niet goed beoordelen. Hij had graag ook een spreker gehoord waarom een bedrijventerrein in de Lutkemeerpolder wel nodig is. Dit om zwart-witdenken te voorkomen en om een open en eerlijke discussie te kunnen aangaan.

Richard de Held van SADC voegt toe dat SADC ambities heeft op het gebied van duurzaamheid. SADC (Schiphol Area Development Company) is een bedrijf van Schiphol Group, de gemeente Haarlemmermeer, de provincie Noord-Holland en de gemeente Amsterdam.

Nazmi Türkkol

Reacties uit de zaal:

De overheid participeert en wordt ondernemer, wordt de BV Amsterdam. De overheid is daarmee geen overheid meer. Naar aanleiding van het aanhalen van de uitspraak van de Raad van State: er staat ook in dat inmiddels een herziening van het bestemmingsplan in procedure is. Dat biedt kansen om een nieuwe belangenafweging te maken.

In de zaal zit geen representatieve vertegenwoordiging van de bewoners van Nieuw-West. Wat is de participatiestrategie van Voedselpark Amsterdam? Is een businesspark niet goed voor de werkgelegenheid van de mensen in Nieuw-West? Spreekster pleit voor participatie van mensen uit Nieuw-West, ook van moeilijk bereikbare groepen.

Reactie van Iris Poels van Voedselpark Amsterdam: We hebben contact met verschillende ondernemers en organisaties uit Nieuw-West. We zijn geen instelling, maar een burgerinitiatief. Voedselpark Amsterdam bestaat voornamelijk uit vrijwilligers. We hebben er met een paar mensen twee maanden aan gewerkt om deze bijeenkomst te organiseren. We hebben ervoor gezorgd dat de documentaire MEER over de Lutkemeerpolder in september in verschillende vestigingen van OBA gratis te zien is. Wij werken eraan om zo transparant mogelijk te zijn.

Vraag aan Nazmi Türkkol uit de zaal: Waarom zou een bedrijventerrein de beste keuze zijn? Wat kan ik doen om het tij te keren?

Antwoord: het gesprek aangaan. Als stadsdeel kunnen we weinig betekenen. Ook naar tegenstanders luisteren, want je kunt van elkaar leren. Gewoon doorgaan als je in je zaak gelooft. Lobbyen bij de gemeenteraad. Besluitvorming over het bestemmingplan ligt bij de gemeenteraad en niet bij Nieuw-West. Je kunt niet altijd winnen. Wij zijn er niet voor één groep, we hebben te maken met belangen van meer mensen. Kan Nazmi Türkkol een rol spelen bij de joint factfinding? Hij wil het met belangstelling volgen en desgevraagd meedenken. Maar het is een zaak van het stadhuis.

Nazmi Türkkol

Harry Wien geeft aan het voortouw te zullen nemen voor de joint factfinding, het gesprek met specialisten. Zes experts van de gemeente en zes van Voedselpark Amsterdam. Hij benadrukt dat 15 hectare in de polder beschikbaar is voor stadslandbouw.

De big five van Nieuw-West

Bas Kok, schrijver van "Op een dag in Nieuw-West", uitgekomen in juni 2023. Bas is geboren in Nieuw-West en heeft er 10 jaar gewoond. Wat is er sindsdien gebeurd in Nieuw-West? Hij maakte een zoektocht naar het verleden, pendelt op en neer tussen verleden, heden en toekomst en legde dat neer in zijn boek.

Eerst een terugblik. Het gebied van Nieuw-West maakte deel uit van het hoogveen van het Kennemerland. De Lutkemeer, dat rond 1860 werd drooggelegd, heeft kleigrond. Door het inklinken van het veen werd het tot een polder onder zeeniveau.

Van Eesteren legde in de jaren dertig van de vorige eeuw met zijn uitbreidingsplan, AUP – Algemeen Uitbreidingsplan, de basis voor de uitbreiding van Amsterdam naar het westen. Dit is gerealiseerd na de tweede wereldoorlog. De Sloterplas werd uitgegraven, de laaggelegen polders werden daarmee opgehoogd om er op te kunnen bouwen.

De oranje stukken op de kaart van het AUP zijn bestemd voor bewoning. De groene stukken had Van Eesteren al als weilanden en agrarische bestemming ingetekend vanwege de vruchtbare grond.

De big five van Nieuw-West

Nieuw-West werd in het verleden gekenmerkt door kassenbouw. Nieuw-West was het 'Westland' van Amsterdam qua voedselvoorziening. Landelijk west verdwijnt. Dat wordt zichtbaar op de enkele kaarten die Bas toont. De eerste kaart stamt uit het begin van de 20ste eeuw en laat de landbouwgebieden van het toenmalige Amsterdam zien. De derde kaart toont wat er overgebleven is aan landelijk gebied aan het begin van deze eeuw.

Geconstateerd kan worden dat de noord- en de oostkant van Amsterdam nog redelijke groen zijn. Aan westkant van de A10 is een wijk gebouwd. Ga je de stad die ten westen van de A10 ligt voorbij, dan krijg je Schiphol met bedrijventerreinen. Landelijk west is door Amsterdam opgeheven. Alleen het Brettenspoor naar Spaarnwoude is nog groen. Het landelijk groen in west is weggevaagd. Er ligt daar nog één stukje weiland in de polder. En juist daar gaan we dan loodsen neerzetten.

In bijna een eeuw tijd is landelijk west verdwenen door bebouwing. Dat komt omdat Kennemerland niet zo'n sterke identiteit heeft als de rest van Amsterdam. Dat is het lot van Nieuw-West. Bedrijventerreinen in de rest van Amsterdam neerzetten gaat niet lukken, gezien hun sterke gevoel voor eigen identiteit. Dat wil zeggen, weten wie je bent, weten waar je vandaan komt en een visie voor de toekomst hebben.

Nieuw-West toonde dat alles niet, terwijl het een unieke positie in de stad heeft. Het ligt tussen twee havens in. Aan de ene kant de luchthaven en aan de andere kant de nautische haven aan het IJ. Het is een rijk stadsdeel. Alleen stroomt het geld het stadsdeel niet in. Nieuw-West heeft nu te veel de lasten en te weinig de lusten. Wat dat betreft is Nieuw-West 'het Groningen' van Amsterdam. Onterecht. Want er zijn kwaliteiten te ontdekken in de geschiedenis en in de identiteit van Nieuw-West, die de toekomst van Nieuw-West kunnen vormen. Bas noemt dat in zijn boek de Big Five van Nieuw-West. Positieve kenmerken die de positie van Nieuw-West kunnen versterken.

De big five van Nieuw-West

De Big Five bestaan uit 1. de eerder genoemde havens. 2. De uitbreiding van de stad met de woon-werkwijk Havenstad, grenzend aan Nieuw-West. De grootste stadsontwikkeling van deze eeuw met woningen en arbeidsplaatsen. 3. Het ontwerp van de Tuinsteden, als grootste culturele icoon van De Stijl-architectuur. 4. De Sloterplas als het groene hart van Nieuw-West. 5. De tuinbouw met de grootschalige kassenbouw. Landbouw is voor Nieuw-West een 'oerding'.

Kortom, Nieuw-West is een economische reus. Nieuw-West, ga je er dan ook naar gedragen! Nieuw-West staat in feite ontzettend sterk. Een bedrijventerrein op het laatste stukje landelijk gebied is daarom een misverstand.

Reacties uit de zaal: een bewoonster uit Nieuw-West raakt geëmotioneerd door het verhaal van Bas, door het hoopvolle perspectief dat hij biedt. Nieuw-West is nu een Gronings drama, maar dat kan wijzigen. Het behoort tot de allerarmste delen van de stad. Hier wordt geld verdiend, maar het komt hier niet terecht. Dat kan veranderen

Het sterke verhaal van Bas brengt het besef hoe mooi en goed stadsdeel Nieuw-West eigenlijk is.

Bas sluit af met: Grote steden zijn belangrijk, maar ze moeten wel vergroenen. Nieuw-West kun je bestemmen als groot stadslandbouwgebied. Amsterdam kan daarbij een voorbeeld zijn voor andere steden in Nederland.

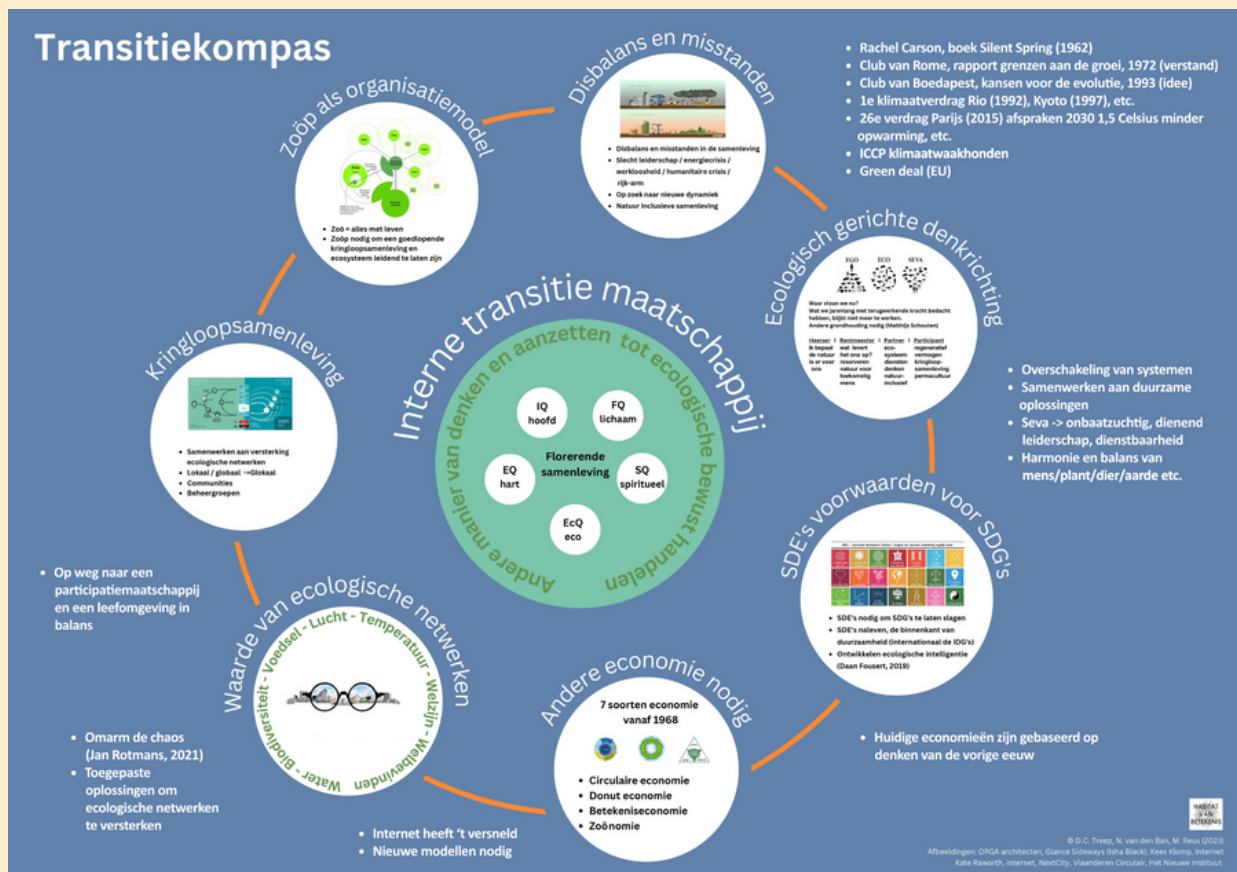

Betekenis voor onderwijs

Deborah Treep, docent Yuverta MBO Amsterdam Nieuw-West

Yuverta biedt de opleiding Leefbare stad en klimaat. Deze opleiding beoogt de studenten aan te zetten tot het ontwikkelen van ecologische intelligentie, om te komen tot ecologisch bewust denken en handelen. Om zo de steden van de toekomst klimaatadaptief en natuurinclusief in te richten. Om zo toe te werken naar een regeneratieve samenleving.

Onze studenten willen graag leren en betekenisvol zijn. Veel studenten hebben een somber wereldbeeld, raken van de leg. Met het onderwijs dat haar MBO aanbiedt krijgen studenten een betekenisvol perspectief op een toekomst, waarbij ecologisch denken en ecologisch bewust handelen centraal staat. Ze ontwikkelen 21ste eeuwse vaardigheden om die toekomst handen en voeten te kunnen geven. Denk daarbij aan bewust zijn van je innerlijk kompas, lange termijn denken, verbinden en samenwerken en handelen om veranderingen teweeg te brengen en te creëren. Studenten doorlopen onder meer het programma van het “Transitiekompas”, dat uit 8 stappen bestaat.

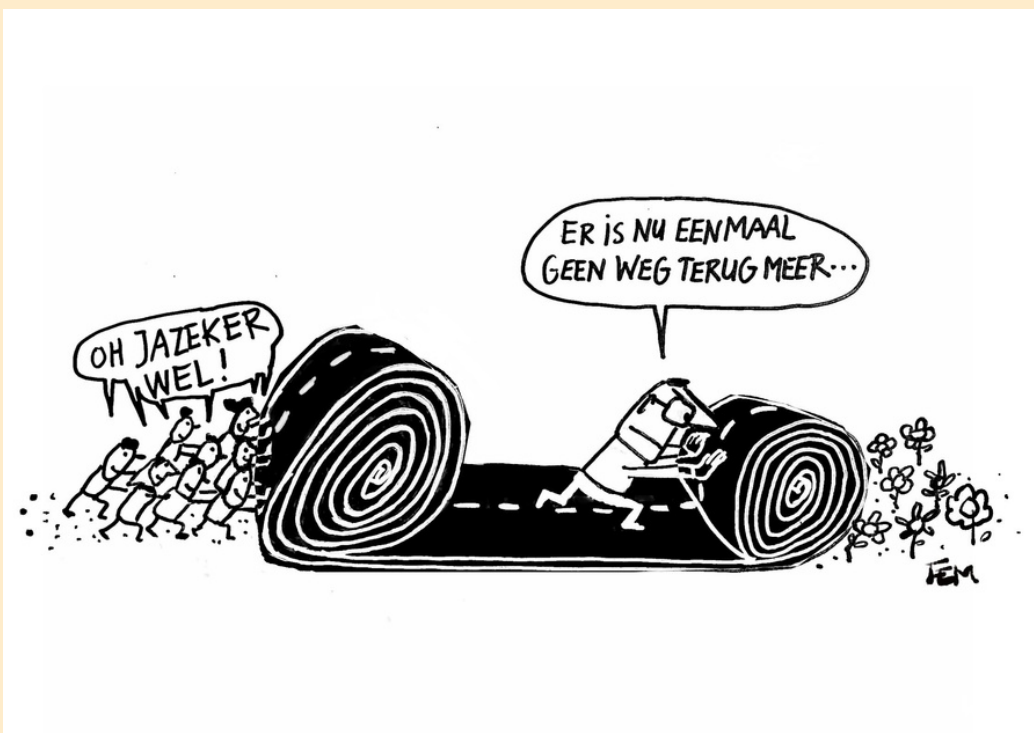
Betekenis voor onderwijs

De eerste stap begint bij Disbalans en naar rechts draaiend eindigt het kompas met Zoöp als organisatiemodel. Dit model helpt bij transformatie naar een andere logica, met als doel een cultuur te creëren van samenwerking tussen mensen en niet-mensen. In dit model wordt niet alleen waarde gehecht aan het belang van de mens, maar ook aan dat van niet-menselijke levensvormen zoals planten, dieren, insecten, leven in de bodem zoals bacteriën en schimmels e.d.

De studenten worden als nieuwe generatie groene denkers en doeners opgeleid, die integraal kunnen denken en werken en zo toegepaste oplossingen voor een klimaatadaptieve en natuurinclusieve leefomgeving creëren.

Wat wij onderwijzen, praktiseert Voedselpark Amsterdam. Voedselpark Amsterdam maakt de ecologische waarde van de polder zichtbaar. De mensen van Voedselpark Amsterdam hebben oog voor de verandering, die teweeggebracht moet worden. Zij integreren een nieuwe manier van denken en een nieuwe manier van navigeren om het doel te bereiken. De huidige generatie, die het verschil wil maken, kan een transitie in gang zetten. Met de studenten van het tweede studiejaar gaan we naar de Lutkemeerpolder. In samenwerking met Iris Poels van Voedselpark Amsterdam hebben we daarvoor een programma opgesteld.

Reactie van panelleden

Aan het panel nemen deel Nathalie Guicherit en Purcell Tijd van de Tuinen van Brasa, het park op de Gaasperdammertunnel in Zuidoost, Harry Wien, projectleider Lutkemeerpolder gemeente Amsterdam en Alexander Grassi, lid algemeen bestuur Waterschap Amstel Gooi en Vecht (BBB).

De Tuinen van Brasa is een tuin voor de gemeenschap in Zuidoost, boven op de Gaasperdammertunnel. De tuin beslaat onder meer een halve hectare duurzame landbouw voor de wijk. De samenwerking met de gemeente loopt goed. We werken samen met welwillende ambtenaren, die opereren vanuit het gedachtegoed van de Donuteconomie. We gaan uit van de behoeften van de wijk, waar vooral een Afro-Caribische gemeenschap woont. Bewoners, organisaties, ondernemers en gemeente hebben de krachten gebundeld en samen het park ontwikkeld. Er is sprake van participatie uit de buurt.

Alexander Grassi antwoordt op de vraag ‘hoe komt het tot nog toe op je over?’ het volgende. We zijn een polderland. Projectontwikkelaars zien kansen. Afspraken worden in beton gegoten en daar willen we dan niet meer vanaf. Het Waterschap heeft afgelopen januari een “Zienswijze voor de partiële herziening van het bestemmingsplan Lutkemeerpolder” gestuurd naar het bestuur van de Gemeente Amsterdam. Daarin adviseert het Waterschap de diepst gelegen polders van Amsterdam niet te bebouwen. In de toekomst moet er ruimte zijn voor waterberging. De waterkwaliteit moet ook verbeterd worden. Pareltjes als de Lutkemeerpolder moet je dan behouden. Hoe kunnen we daarvoor zorgen?

Harry Wien, projectleider Lutkemeerpolder gemeente Amsterdam: wij hebben normen opgekregen van het Waterschap en daar voldoen we aan. We volgen ook de regels die er bij gebiedsontwikkeling gehanteerd moeten worden. Projectontwikkelaars maken geen bestemmingplan. Het Waterschap heeft een eigen taak. We zijn in gesprek met het Waterschap. De gemeente Amsterdam is bereid om in de polder stadslandbouw te laten landen. Er is 12 hectare daarvoor beschikbaar. Hij moedigt Voedselpark Amsterdam aan om in te schrijven op de prijsvragen voor het beschikbare land. Ruimtelijke Ordening is belangen afwegen.

Reactie van panelleden

Reacties uit de zaal: er is allerlei nieuw beleid van de gemeente en van het rijk op het gebied van klimaat, groen en distributiecentra. De muur hangt vol met citaten uit die beleidsplannen en kamerbrieven. Waarom wordt dat beleid niet toegepast op bestaand beleid? De herziening van het bestemmingplan vormt een goede aanleiding om die nieuwe inzichten toe te passen.

In feite wordt de stem van de mensen niet gehoord. Zo'n 18 % van Nieuw-West gaat stemmen en voor wijziging van het bestemmingsplan wordt verwezen naar de gemeenteraad.

Nathalie Guicherit stelt dat mensen best willen participeren en dat ook doen. Maar dan moet je het systeem veranderen. Op een andere manier kijken en zichtbaar maken wat er gebeurt aan participatie en aan initiatieven in een buurt. Met bewoners en bedrijven in gesprek gaan en met voorstellen komen richting gemeente is ook een methode om iets tot stand te brengen.

Amsterdammertjes van het jaar 2022

De bijeenkomst wordt afgesloten door de Amsterdammertjes van het jaar van de Johanneschool in Nieuw-West. Samen met meester Boy van Rossum komen ze langs. Ze vertellen over hun 'Grote Amsterdamse Voedselbosplan'. Iedereen wordt blij van voedsel. Ze willen een voedselbos, waar alle gezinnen gratis voedsel kunnen halen. Er zijn 153.000 arme mensen. Ze hebben uitgerekend dat er dan 1530 hectare aan voedselbos nodig is. Als we alle 900.000 Amsterdammers willen voeden, dan is er 9000 hectare aan voedselbos nodig.

Er zijn te weinig voedselbossen in Amsterdam. Ze hebben met hun plan al drie plekken geregeld waar mensen met hen en de kinderen uit de buurt/wijk/stad een nieuw voedselbos opzetten: achter Tuincentrum Osdorp, in de Tuinen van West en aan het Gein op de boerderij van Pien. (Zie ook de site van het kinderpersbureau van de school "[Kikkerpedia](#)":

De kinderen van de Johanneschool hebben vorig jaar al een eerste boom voor het Voedselbos Voedselpark Amsterdam in de Lutkemeerpolder geplant. De Amsterdammertjes van het jaar willen ook graag een voedselbos op de Dam.

Ze hebben tenslotte nog een belangrijke boodschap voor ons allemaal: "Help ons om onze en jullie toekomst te redden!"

Persoonlijke noot verslaglegger

Het was een interessante en leerzame middag. Graag deel ik met u wat gedachten en ook wat mij de afgelopen tijd is opgevallen, onder meer bij de voorbereiding van deze middag.

Lobbyen

Zowel een politicus als een ambtenaar adviseerde ons te gaan lobbyen. Waar is het denken en het handelen in het kader van het algemeen belang gebleven? Mogen we er niet meer op vertrouwen dat de overheid er voor de burger is?

En als we dan gaan lobbyen, bij wie lobbyen we dan? Bij Amsterdam als overheid of Amsterdam als aandeelhouder van de SADC?

Als lobbyen tegenwoordig het nieuwe normaal is, hoe moet dat dan met mensen die hun handen vol hebben aan overleven of mensen die een verstandelijke beperking hebben (zoals mijn zus had)? Om maar eens wat kwetsbare groepen mensen te noemen.

Praten met de tegenpartij

Deze suggestie kregen we ook. Ik vind het prima. Maar dan wel gelijk oversteken. Heeft de overheid zich ook die moeite getroost bij de mensen in de polder? We gaan uw polder dichtzetten met dozen, wat vindt u daarvan? Bekijk de documentaire MEER van Bart Melief en oordeel zelf.

Onbegrijpelijke brief naar raad

In februari jl. woonde ik weer eens sinds lange tijd een raadscommissie bij. Na ingesproken te hebben, bleef ik zitten totdat het onderwerp Lutkemeer aan de orde kwam. Een brief werd besproken, die menigeen qua inhoud niet te begrijpen vond. Ik ook niet. Terwijl ik in mijn werkzaam leven toch heel wat nota's en brieven van de overheid heb gelezen. Er komt dan geen nieuwe brief. Dat getuigt van weinig respect voor de raadsleden en de burger. En blijkbaar neemt de betrokken ambtenaar ook niet het initiatief om een betere versie op te stellen.

Vertrouwen in de overheid begint bij de overheid lees ik in de brief van de burgemeester, waarin zij aangeeft voor een tweede termijn te gaan. Ik zou eraan willen toevoegen: een democratie begint met juiste en heldere informatievoorziening aan de burger.

Persoonlijke noot verslaglegger

Nieuw beleid

Ter voorbereiding van onze informatie- en discussiemiddag van 8 september jl. heb ik de nodige (beleids)stukken van rijk, provincie en gemeente Amsterdam op een rij gezet. Het ontbreekt niet aan ideeën. Maar hoe wordt dat beleid toegepast op bestaand beleid? Wie integreert al die beleidsvoornemens? Hoe committeert de gemeente Amsterdam zich aan de eigen ambities?

Transformatiekompas

Mijn loopbaan begon ik als beleidsmedewerker bij één van de ministeries. “Een universitaire opleiding is het middenstandsdiploma voor een beleidsambtenaar”, aldus een oud-collega. Deze tijd van transformatie vraagt om anders denken en anders handelen. Een MBO-opleiding ‘Leefbare stad en klimaat’ lijkt me vandaag de dag een pré.

Burgerinitiatieven en participatie

We hebben de inzet van anderen nodig om het doel van een duurzaam, met de stad verbonden landschap van hoge kwaliteit te realiseren. Samenwerking, co-creatie en participatie is een onlosmakelijk deel van de manier waarop we werken. Dit lees ik in Omgevingsvisie Amsterdam 2050. Dat geeft de burger moed, inzet wordt gewaardeerd. Maar wat als het initiatief niet in de definitie van burgerinitiatief, niet in het systeem van de overheid past? Wat als de burger al verder is in denken en handelen dan de overheid? Gaat de overheid dan op de rem staan? Wat als blijkt dat die burgers de weg naar de toekomst banen? Uitspraak van mijn eerste directeur bij het ministerie: op dwarsliggers worden de rails gebouwd.

Lucie Snoeker

Aanvullende informatie

Agenda komende maanden

Voedselpark Amsterdam gaat in de komende maanden langs bij alle raadscommissies van de gemeente Amsterdam. Meld je aan voor ons inspreekteam!

Voor iedereen die de polder beter wil leren kennen is er het maandelijks Lutkemeerommetje.

Lutkemeerommetje 8 oktober en 5 november
Tijd: 13.00 – 14.30 uur

Locatie: Boerderij de Boterbloem Lutkemeerweg 262B, 1067 TH Amsterdam.
Meld je aan via: activiteiten@voedselparkamsterdam.nl
Wees er snel bij want er is plek voor max. 20 personen.

Voor Ommetjes daarna: houd onze site in de gaten:
www.voedselparkamsterdam.nl onder agenda.

Contact Voedselpark Amsterdam

info@voedselparkamsterdam.nl
Iris Poels 06-41255361

Colofon

Deze bijeenkomst werd aangeboden door de burgers, die Voedselpark Amsterdam via een crowdfunding ondersteunen.

Het gebruik van de locatie werd aangeboden door Stadsboerderij Osdorp.

Voedselpark Amsterdam dankt alle sprekers, leden van het panel, de moderator en alle anderen die hebben bijgedragen aan deze middag, hartelijk voor hun medewerking.

Cartoons – Femke van Heerikhuizen

Foto's – Robert Sombolski

Verslaglegging – Lucie Snoeker (met persoonlijke noot)

Opmaak – Jeroen Wijnen

Bijlagen

Programma 8 september

- **13.30 – 14.00** Inloop
- **14.00 – 14.10** Welkom en inleiding Jupijn Haffmans, moderator
- **14.10 – 14.25** Wat kan Voedselpark Amsterdam voor de bewoners van Nieuw-West betekenen? Mara Hanssen, jonge bewoner van Nieuw-West
- **14.25 – 14.40** Logische logistiek in de polder Kees-Willem Rademakers, stadslogistiek HvA
- **14.40 – 14.55** Maatschappelijke kosten-batenanalyse Voedselpark Amsterdam in Lutkemeerpolder Gé Huismans, planoloog
- **14.55 – 15.10** Vraag aan de zaal: wat zou jij met de Lutkemeerpolder willen?

- **15.10 – 15.30** Pauze

- **15.30 – 15.45** Reactie van/ gesprek met Nazmi Türkkol, lid Dagelijks Bestuur stadsdeel Nieuw-West
- **15.45 – 16.00** De Big 5 van Nieuw-West Bas Kok, schrijver van het boek “Op een dag in Nieuw-West”, uitgekomen in juni 2023
- **16.00 – 16.15** Betekenis Lutkemeerpolder voor het onderwijs Deborah Treep, docent Yuverta MBO
- **16.15 – 16.45** Paneldiscussie en bespreken wensen zaal (post-its van een uur eerder). Met:
  - Nathalie Guicherit, Tuinen van Brasa (park op de Gaasperdammertunnel in Zuidoost)
  - Harry Wien, projectleider Lutkemeerpolder gemeente Amsterdam
  - Alexander Grassi Bestuurder Waterschap Amstel Gooi en Vecht
- **16.45 – 16.50** De Amsterdammertjes van jaar! – Het Amsterdamse kinderpersbureau
- **16.50** afsluiting en drankje

Deze bijeenkomst wordt u aangeboden door de burgers, die Voedselpark Amsterdam via een crowdfunding ondersteunen. Het gebruik van de locatie wordt aangeboden door Stadsboerderij Osdorp. Voedselpark Amsterdam dankt moderator Jupijn Haffmans hartelijk voor zijn medewerking.

Literatuurlijst

Rijk

Omgevingswet:

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/omgevingswet>

Kamerbrief over rol Water en Bodem bij ruimtelijke ordening d.d. 25 november 2022:

<https://open.overheid.nl/documenten/ronl-c35e65eba0903d738ae26dab222462337b0d8de7/pdf>

Kamerbrief over grip op grootschalige bedrijfsvestigingen d.d.3 april 2023:

<https://open.overheid.nl/documenten/ronl-2a0c078ddb67052234888b74873c26bbf4e1ed/pdf>

Startnotitie Nationaal Programma Landelijk Gebied, kamerstuk 10 juni 2022

<https://open.overheid.nl/documenten/ronl-957152a40e305ec279cee2f0104e86013339b9c1/pdf>

Kamerbrief bij aanbidding startnotitie Nationaal Programma Landelijk Gebied, kamerstuk 10 juni 2022

<https://open.overheid.nl/documenten/ronl-69397aa7ef89ba80b3d521510b1581ac1033add1/pdf>

Nota Ruimte

Ruimte voor ontwikkeling

Samenvatting

<https://www.omgevingsweb.nl/wp-content/uploads/po-assets/697320.pdf>

College Rijksadviseurs

Zestien adviezen voor een waardevolle leefomgeving

Publicatiedatum 22-08-2023

<https://www.collegevanrijksadviseurs.nl/adviezen-publicaties/publicatie/2023/08/22/zestien-adviezen-voor-een-waardevolle-leefomgeving>

Provincie

Noord-Hollanders eensgezind over de toekomst van het landelijk gebied: [https://www.noord-](https://www.noord-holland.nl/Actueel/Archief/2023/Juni_2023/Noord_Hollanders_eensgezind_over_de_toekomst_van_het_landelijk_gebied)

[holland.nl/Actueel/Archief/2023/Juni 2023/Noord Hollanders eensgezind over de toekomst van het landelijk gebied](https://www.noord-holland.nl/Actueel/Archief/2023/Juni_2023/Noord_Hollanders_eensgezind_over_de_toekomst_van_het_landelijk_gebied)

PPLG: Provinciaal Programma Landelijk Gebied

<https://www.noord->

[holland.nl/Actueel/Archief/2023/Juni 2023/Noord Holland stuurt startversie Provinciaal Programma Landelijk Gebied naar Rijk](https://www.noord-holland.nl/Actueel/Archief/2023/Juni_2023/Noord_Holland_stuurt_startversie_Provinciaal_Programma_Landelijk_Gebied_naar_Rijk)

Literatuurlijst

Gemeente Amsterdam

Groenvisie 2020–2050: een leefbare stad voor mens en dier:

<https://openresearch.amsterdam/nl/page/60771/groenvisie-2050-een-leefbare-stad-voor-mens-en-dier>

Beleidskader Hoofdgroenstructuur:

<https://www.amsterdam.nl/wonen-leefomgeving/hoofdgroenstructuur/>

Omgevingsvisie Amsterdam 2050

<https://amsterdam2050.nl/>

Amsterdam circulair 2020– 2025:

<https://www.amsterdam.nl/bestuur-organisatie/volg-beleid/coalitieakkoord-uitvoeringsagenda/gezonde-duurzame-stad/amsterdam-circulair-2020-2025/>

Met link naar: Stadsdonut voor Amsterdam

Hubsvisie Amsterdam (Uitvoeringsagenda Stadslogistiek Amsterdam):

https://dutchmobilityinnovations.com/spaces/1199/kennisbank/files/47762/hubsvisie_amsterdam.pdf

Nieuw-West

[“Convenant Wij zijn Samen Nieuw-West”](#)

Waterschap Amstel Gooi Vecht

Coalitieakkoord 2023 – 2027:

https://www.agv.nl/siteassets/over-ons/coalitieakkoord/wat_coalitieakkoord_staand_digitaaal_final.pdf

Zienswijze ontwerp 1ste partiële herziening bestemmingsplan Lutkemeerpolder d.d. 17 januari 2023 (van het Waterschap AGV aan de gemeente Amsterdam)

Literatuurlijst

Voedselpark Amsterdam

Bodemplan Lutkemeer

<https://voedselparkamsterdam.nl/wp-content/uploads/2023/05/Bodemplan-Lutkemeer-mei2023.pdf>

Gezond wonen in de regio Amsterdam (augustus 2023)

<https://www.kenniscentrumongelijkheid.nl/gezond-wonen-in-de-regio-amsterdam/>

WRR – Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid

WRR-rapport nr. 107 Goede zaken. Naar een grotere maatschappelijke bijdrage van ondernemingen.

14 september 2023

<https://www.wrr.nl/publicaties/rapporten/2023/09/14/goede-zaken>

Video:

<https://www.wrr.nl/publicaties/videos/2023/09/14/video-wrr-rapport-goede-zaken>

Citaten uit beleidsstukken

In Amsterdam willen we een goed leven voor iedereen, binnen de natuurlijke grenzen van de aarde. Dat kan in een circulaire stad.

(Amsterdam Circulair 2020–2025: strategie)

De donut verbeeldt het sociale fundament en de ecologische grenzen van een wereld waarin de mens en de planeet in evenwicht kunnen floreren. Ofwel, de donut biedt een kompas om in de 21ste eeuw richting te geven aan het welzijn.

(Stadsdonut voor Amsterdam. Een instrument voor verandering)

Omarm het doel van de 21ste eeuw. Streef ernaar te voorzien in de behoeften van alle mensen binnen de mogelijkheden van de aarde. Dit is nog nooit eerder gedaan, dus ga ervan uit dat het een uitdaging wordt die alles zal veranderen.

(Stadsdonut voor Amsterdam. Een instrument voor verandering)

Nieuwe richtingen: We zoeken naar combinaties tussen de recreatieve opgave met biodiversiteit, klimaatadaptatie, energietransitie, circulariteit, landbouwtransitie en/of gezonde leefomgeving.

(Omgevingsvisie Amsterdam 2050)

Inwoners van Noord-Holland over landelijk gebied:

een gezonde leefomgeving, watermanagement en herstel van de natuur.

(Raadpleging inwoners Noord-Holland over landelijk gebied)

Duurzaam landschap is houdbaar landschap: landschap dat niet wordt 'opgemaakt' of onomkeerbaar aangetast of gebruikt.

(Omgevingsvisie Amsterdam 2050)

Groen draagt bij aan de gezondheid van Amsterdammers, verkoelt de stad in de zomer, helpt wateroverlast te voorkomen en vergroot de biodiversiteit.

(Hoofdgroenstructuur gemeente Amsterdam)

Rigoreus vergroenen: Investeren in het landschap: natuurontwikkeling, kringlooplandbouw, en ruimte voor sporten en bewegen.

(Omgevingsvisie Amsterdam 2050)

Citaten uit beleidsstukken

We hebben de inzet van anderen nodig om het doel van een duurzaam, met de stad verbonden landschap van hoge kwaliteit te realiseren. Samenwerking, co-creatie en participatie is een onlosmakelijk deel van de manier waarop we werken.
(Omgevingsvisie Amsterdam 2050)

We stimuleren kringlooplandbouw, maar ook stadslandbouw, om Amsterdammers samen voedsel te laten verbouwen en kinderen te leren over duurzaam voedsel.
(Amsterdam Circulair 2020–2025: strategie. Ambitie 1)

Stadslandbouw, woon- en energiecoöperaties zijn voorbeelden van hoe bewoners verantwoordelijkheid kunnen nemen voor de directe leefomgeving.
(Omgevingsvisie Amsterdam 2050)

Voedselstrategie. We werken aan vermindering van ‘foodmiles’, een grotere betrokkenheid van burgers bij voedselproductie en niet-agrarische verbreding van de landbouw.
(Omgevingsvisie Amsterdam 2050)

Bewoners ondersteunen om hun eigen (coöperatieve) bedrijven op te zetten en in Nieuw-West een netwerk van bedrijven op te bouwen die voorzien in de essentiële behoeften. Denk bijvoorbeeld aan lokale voedselproductie.
(Convenant Wij zijn samen Nieuw-West)

Een andere, meer duurzame economie veronderstelt dat we streven naar veel kortere (voedsel-, handels- en productie)ketens.
(Convenant Wij zijn samen Nieuw-West)

Balans tussen biodiversiteit, water en bodem, klimaat, land- en tuinbouw, landschap, erfgoed en recreatie.
(Provinciaal Programma Landelijk Gebied)

Voltooien van een transitie naar kringlooplandbouw in 2040.
(Provinciaal Programma Landelijk Gebied)

Ons water en onze bodem zijn de basis van ons bestaan.
(Kamerbrief over rol Bodem en Water bij Ruimtelijke ordening)

Citaten uit beleidsstukken

We reserveren de 5% tot 10% van diepe polders voor waterberging, bij voorkeur de diepste delen. We voorkomen hiermee wateroverlast als gevolg van aanhoudende regenval of piekbuien. Hier is geen nieuwe bebouwing toegestaan, tenzij het niet ten koste gaat van het waterbergend vermogen.”

(Structurende keuze 13 uit Kamerbrief over rol Bodem en Water bij Ruimtelijke ordening)

“We streven bij verstedelijking en infrastructuur naar zo efficiënt mogelijk gebruik van ruimte, dekken de bodem zo min mogelijk af en herstellen de bodem waar mogelijk. Zo behouden we waardevolle organisch rijke landbouw- en natuurbodems en blijft de sponswerking van de bodem behouden. Samen met gemeenten en provincies zetten we in op beperking van onnodig landgebruik.”

(Structurende keuze 16 uit kamerbrief over rol Bodem en Water bij Ruimtelijke ordening)

“We sturen als overheden op zo min mogelijk afdekking van de bodem. Daarmee behouden we buiten het bebouwd gebied goede landbouwgrond, reduceren we hittestress en bevorderen we waterinfiltratie binnen het bebouwd gebied. We werken dit samen met provincies en gemeenten uit en zetten in de ladder duurzame verstedelijking in op minder netto landgebruik.”

(Structurende keuze 24 uit Kamerbrief over rol Bodem en Water bij Ruimtelijke ordening)

Met onze Waterschapsverordening regels voor klimaatadaptatie, waterkwaliteit en biodiversiteit stellen.

(Waterkracht. Coalitieakkoord Waterschap Amstel Gooi en Vecht 2023–2027)

Kennis van het Waterschap leidend laten zijn bij projecten van andere overheden die van invloed zijn op de kwantiteit en kwaliteit van het water. Bijvoorbeeld in de Lutkemeerpolder.

(Waterkracht. Coalitieakkoord Waterschap Amstel Gooi en Vecht 2023–2027)

Citaten uit beleidsstukken

Vanuit klimaatvooruitzichten raden we bebouwing van één van Amsterdams laagste polders af.

(Zienswijze Waterschap AVG ontwerp 1ste partiële herziening bestemmingsplan Lutkemeerpolder)

Lutkemeerpolder ligt ongunstig ten opzichte van de afrit van de snelweg en de toegangswegen zijn te beperkt om grote stromen van vrachtwagens en bestelbussen het terrein te laten bereiken.

(Kees-Willem Rademakers, docent stadslogistiek HvA)

We beschouwen en behandelen de voorraad landschap als niet-hernieuwbaar en kostbaar goed, waar we zuinig op moeten zijn. We richten ons op zoveel mogelijk voorkomen van areaalverlies, voorkomen van onomkeerbare aantasting, herstel en ontwikkeling van landschapswaarden, hernieuwbaar gebruik en grote openbare toegankelijkheid en beleefbaarheid van het landschap.

(Omgevingsvisie Amsterdam 2050)

Zorgvuldig ruimtegebruik, in balans met andere ruimtelijke opgaven zoals wonen, mobiliteit, energietransitie, water en bodem, zorgvuldige landschappelijke inpassing gericht op behoud en versterking van landschappelijke identiteit en erfgoedwaarde.

(Uit kamerbrief: Grip op grootschalige bedrijfsvestigingen)

Maximaal inzetten op het intensiveren, herstructureren en herontwikkelen van bestaande bedrijventerreinen.

(Uit kamerbrief: Grip op grootschalige bedrijfsvestigingen)

Wat als we ‘met de kennis van nu’ naar de Lutkemeerpolder kijken? Wat zouden we dan doen met deze resterende 60 hectare vruchtbare grond, bijna 5 meter onder NAP, in de nabijheid van Amsterdam-Osdorp?

(Met de kennis van nu: Voedselpark Amsterdam voor en door bewoners)

“Over 20 jaar is Amsterdam Nieuw-West een ruim, divers en groen stadsdeel waar het veilig en prettig wonen is, waar buurtgenoten omkijken naar elkaar, waar mensen de kans krijgen om hun potentieel optimaal te benutten en waar bewoners hun eigen welvaart en welzijn creëren onderhouden en delen”.

(Convenant Wij zijn samen Nieuw-West)

Met de kennis van nu | 8 september 2023